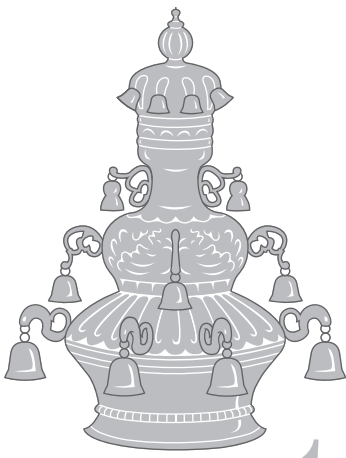

THE
TORAH

חומש

במדבר

∞
TORAH

CHUMASH BEMIDBAR
The Book of Numbers

Parshat Masei

*A free excerpt from the Kehot Publication Society's
Chumash Bemidbar/Book of Numbers with commentary
based on the works of the Lubavitcher Rebbe,
produced by Chabad of California.*

The full volume is available for purchase at www.kehot.com.

*For personal use only. All rights reserved.
The right to reproduce this book or portions thereof,
in any form, requires permission in writing from
Chabad of California, Inc.*

*With an Interpolated English Translation
and Commentary Based on the Works of
The Lubavitcher Rebbe*

THE TORAH - CHUMASH BEMIDBAR

WITH AN INTERPOLATED ENGLISH TRANSLATION
AND COMMENTARY BASED ON THE WORKS OF
THE LUBAVITCHER REBBE

Copyright © 2006-2009
by
Chabad of California

Second, revised printing 2009

A project of
Chabad of California
741 Gayley Avenue, Los Angeles, CA 90024
310-208-7511 / Fax 310-208-5811

Published by
Kehot Publication Society
770 Eastern Parkway, Brooklyn, New York 11213
718-774-4000 / Fax 718-774-2718
editor@kehot.com

Order Department:
291 Kingston Avenue, Brooklyn, New York 11213
718-778-0226 / Fax 718-778-4148
www.kehot.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book
or portions thereof, in any form, without permission,
in writing, from Chabad of California, Inc.

The Kehot logo is a trademark
of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

ISBN: 978-0-8266-0193-3
ISBN: 978-0-8266-0195-2 (set)

Published in the United States of America

TORAH

חומש במדבר

THE TORAH

*With an Interpolated English Translation
and Commentary Based on the Works of
The Lubavitcher Rebbe
Rabbi Menachem M. Schneerson*
וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

CHUMASH BEMIDBAR
The Book of Numbers

Parshat Masei

Kehot Publication Society
770 Eastern Parkway, Brooklyn NY 11213
5769/2009

GENESIS

Bereishit
Noach
Lech Lecha
Vayeira
Chayei Sarah
Toldot
Vayeitzei
Vayishlach
Vayeishev
Mikeitz
Vayigash
Vayechi

EXODUS

Shemot
Vaeira
Bo
Beshalach
Yitro
Mishpatim
Terumah
Tetzaveh
Tisa
Vayakheil
Pekudei

LEVITICUS

Vayikra
Tzav
Shemini
Tazria
Metzora
Acharei Mot
Kedoshim
Emor
Behar
Bechukotai

NUMBERS

Bemidbar
Naso
Beha'alotecha
Shelach
Korach
Chukat
Balak
Pinchas
Matot

Masei מסעי

43

DEUTERONOMY

Devarim
Va'etchanan
Eikev
Re'eh
Shoftim
Teitzei
Tavo
Netzavim
Vayeilech
Ha'azinu
Vezot Habrachah

מַסְעֵי *Masei*

Overview

At the end of *parashat Chukat*, the Israelites arrived at the threshold of the Promised Land, “by the Jordan opposite Jericho.” The ensuing three *parashiot*—*Balak*, *Pinchas*, and *Matot*—describe the events that took place while the Israelites were encamped at their final stop, most prominently the encounter with Moab and Midian.

This *parashah*, *Masei*, the last of the Book of Numbers, opens with a recapitulation of the Israelite’s entire trek from Egypt until their final camp, and it takes its name (which means “the journeys of”) from the opening words of this recapitulation. This summary would seem to be a fitting way to close the book. But the fact that the text continues after this review—and indeed, that the entire Book of Deuteronomy is yet to come—indicates that it serves rather as the demarcation between the story of the sojourn in the desert and the preparations for entering the Land of Israel. After looking back at what was, we look forward to what is about to be.

And indeed, the remainder of *Masei* deals with specific instructions pertaining to the conquest of the land: driving out its idolatrous inhabitants, delineating its borders, designating who will divide it up, specifying where the Levites will live and the special role their cities will play, and detailing additional laws of inheritance.

So it would seem that the opening subject of the *parashah* is entirely different from the rest of its contents. If the opening review of the Israelites’ itinerary is the end of the story of the desert, perhaps it should have been placed at the end of the previous *parashah*. The present *parashah* would then be entirely devoted to the life the people would lead after crossing the Jordan.

The fact that, despite what we might think, the itinerary *is* part of the look ahead, and actually introduces it, implies that it is at least as relevant to what is to come as it is to what was.

The distinguishing feature of human life is change. True, lower life forms also grow, learn, and adapt, but once they reach maturity, they remain what they are. Even the forms of life above us—the angels—are static: every angel is the eternal, unchanging personification of a specific level of Divine consciousness or emotion. Only human beings are capable of changing their way of looking at life, of progressing to

higher, more Divinely conscious levels of living based on their expanded understanding of reality.

If this spiritual growth is the unique property of human existence, it follows that in order for us to remain human and avoid becoming fossilized as a stagnant animal (or even angel!), this process must go on continuously. We must always strive to expand our spiritual horizons and seek higher levels of living.

The secret of life, then, is to keep moving, to keep journeying upward: never to look at progress only as a phenomenon of the past, but to see it primarily as an integral part of the future.

As we have seen, the archetype of constricted consciousness is the Land of Egypt. The Hebrew name for Egypt (*Mitzraim*) means “limits” and “boundaries” (*meitzarim*). The Exodus from Egypt is thus the archetype for transcending limits in the spiritual life. But here we find an instructive nuance in the way the Israelites’ itinerary is introduced: “These are the journeys of the Israelites who left the Land of Egypt.” This phrase seems to imply that *all* the journeys were from the Land of Egypt, while technically only the first journey was from Egypt.

By introducing the entire itinerary this way, the Torah teaches us that whenever we go out of Egypt, whenever we transcend one level of life, we should consider our new, expanded level of consciousness a new “Egypt,” a level of constricted awareness relative to where we want to go next. In this way, we are constantly going out of Egypt.

Furthermore, rather than simply listing the stops on the journey, the account is phrased in a way that emphasizes how the Israelites *left* every place they stopped at: “[They] journeyed from Rameses and camped at Sukot. They journeyed from Sukot and camped at Eitam.... They journeyed from Eitam....”¹ This implies that every progression from level to level must be a quantum leap. It is not enough to just enhance or ascend at our present level; each leg of the journey should be a complete departure from the previous way we conceived of God, of life, and of ourselves.²

In this context, it is particularly instructive to realize that not everything that happened along this journey from Egypt to the threshold of the Promised Land was altogether positive. At quite a few stops, the Israelites fell backwards, even retreated, and learned the lessons of Divine living the hard way. Nonetheless, they are all called “journeys”; in the long run they all contributed to the final arrival. This teaches us that in order to progress in life, we must learn how to see every regression as a lesson in how to progress further, and thereby turn every failure into a success.

This is possible because, despite the imperative to progress continually, there are certain things that should not change. This is the lesson we learned in the previous *parashah*, *Matot*.³ These basic constants—our fundamental beliefs and our resistance to evil—are the bedrock of our spiritual lives, and give us the stability on which we can base our continuous ascent. In particular, we can survive our falls when we realize that they are all orchestrated by Divine providence: we fall specifically in those areas of life where God sees we need to ascend; the rest of our life remains intact, providing the framework we need to put ourselves back together.

1. Numbers 33:5-7.

2. To borrow a metaphor from physics, constant velocity is also a constant: there must be acceleration, as well. And the rate of acceleration must also increase, or it, too, becomes a constant. And so on.

3. This is one of the inner reasons why, in most years, these two *parashiot* are read together.

These lessons were particularly pertinent when the Jews were about to enter the Promised Land. The safe and sequestered life of the desert, of seclusion in a totally spiritual environment, naturally encourages spiritual growth. Of course, it is possible to stagnate in a spiritual environment as well, but the main challenge to remaining spiritually alive is in the settled land of mundane, material living. It is therefore fitting to make this point just as our sights become focused on working the land across the Jordan River, so that we remember throughout our mundane lives to strive and progress constantly toward ever higher levels of Divine consciousness. By ascending the ladder of spiritual growth ourselves and helping others make the same climb, we actualize the lessons we learned in the desert and successfully meet the great challenge of making the world into God's home.⁴

4. *Likutei Torah* 3:88c; *Sichot Kodesh* 5732, vol. 2, pp. 431-434; *Sichot Kodesh* 5740, vol. 3, pp. 626-627; *Sichot Kodesh* 5741, vol. 4, pp. 268-272; *Hitva'aduyot* 5742, vol. 4, p. 1908; *Likutei Sichot*, vol. 18, pp. 382-383, vol. 23, pp. 224-228. vol. 28, pp. 282-284, etc.

— ONKELOS —

33:1 אלין מטלני בני ישראל די
נפקו מארעא דמצרים לחיליהון
בידא דמשה ואהרן: 2 וכתב משה
ית מפקניהון למטלניהון
על מימרא די אלין מטלניהון
למפקניהון:

33:1 אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים
לצבאתם ביד משה ואהרן: 2 וכתב משה את-
מוצאייהם למסעיהם על פי יהוה ואלה מסעיהם
למוצאייהם:

— RASHI —

ויחנו ברתמה", למדת, שהיא במדבר פארן. ועוד הוציא
משם שמונה מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן — מהר
ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים, נמצא, שכל
שמונה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות.
זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא דרש
בו דרשה אחרת: משל למלך שהיה בנו חולה והולוכו
למקום רחוק לרפאותו, כיון שהיו חוזרין, התחיל אביו
מונה כל המסעות. אמר לו: "כאן ישנו, כאן הוקרנו,
כאן חששת את ראשך וכו'":

1 אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו? להודיע
חסדיו של מקום, שאף על פי שגזר עליהם לטלטלם
ולחניעם במדבר, לא תאמר שהיו נעים ומטלטלים
ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה,
שהרי אין כאן אלא ארבעים ושתים מסעות; צא מהם
ארבעה עשר, שכלם היו בשנה ראשונה קדם גזרה,
משנסעו מרעמסס עד שבאו לרתמה, שמשם נשתלחו
המרגלים, שנאמר: "ואחר נסעו העם מחצרות וגו'
שלח לך אנשים וגו'", וכאן הוא אומר: "ויסעו מחצרת

1. במדבר יב, טז – יג, ב.

— CHASIDIC INSIGHTS —

1 **These are the journeys:** The Ba'al Shem Tov taught that these forty-two journeys are also the forty-two spiritual journeys we make throughout our life. We begin from birth, and the nation's exodus from Egypt is both its own birth as a nation and an allegory for every individual birth, the liberation of the fetus from the confines of the womb into the freedom of the outside world where it can develop and become independent. The final journey is to the spiritual Promised Land, the afterlife that awaits us after death.

Although some of the intervening journeys in the Israelite's trek through the desert were accompanied by setbacks, in their spiritual origin and in the way they are meant to be reflected in our lives they are all holy and positive. If we choose properly between good and evil, we will live out these phases of life in the way God intended; if, like the generation of the desert, we make some wrong choices, they will have to be expressed as setbacks.³

Even though we can always transform the setbacks we have suffered in our lives into positive, growth experiences, it is still better not to have to fall back on this. With regard to our future journeys, let us try to always choose to live them out in positive, holy ways.⁴

2 **This is the land which shall fall to you as an inheritance:** Allegorically, the Land of Israel represents the physical world in general; the fact that we are obligated to perform certain commandments only within its borders alludes to the fact that we can only perform God's commandments and elevate material reality while our souls are in this world, that is, during our physical lifetime. This opportunity does not exist before the soul descends into the body and after it leaves it, even though the soul is alive before birth and lives on after death.

By delineating the boundaries of the Land of Israel — allegorically, demarcating the sphere within which we can perform God's commandments and elevate the material world — the Torah underscores the value we should attach to this opportunity, which we are granted only during our lives on earth.

Relative to the beatific existence the soul enjoys in its celestial abode before birth, the difficult and challenging life it must lead in this world seems indeed to be a "fall" from a former height. But by utilizing all our powers to capitalize on the unique opportunity that is ours only in this world, we not only help God achieve His purpose in creation and fulfill the purpose of our existence, but also vastly enhance our ability to absorb the Divine revelations that await us in the afterlife.⁵

3. See above, on 11:34; *Degel Machaneh Ephraim*, *Masei* (80a) citing *Brit Menuchah*; *Sichot Kodesh* 5719, p. 208; *Or HaTorah*, *Masei*, p. 1352; *Sefer HaSichot* 5749, vol. 2, p. 528. 4. *Likutei Sichot*, vol. 4, p. 1083. 5. *Likutei Sichot*, vol. 13, pp. 126-127; *Tanya*, chapter 37 (48b), *Likutei Torah* 3:42b, etc.

Synopsis of the Exodus

33:1 The Torah continues to chronicle the preparations for the people's entry into the Land of Israel. Now that the people have reached their final stop on their trek through the desert and are poised to enter the Promised Land, the narrative summarizes this chapter of their history by briefly reviewing the 42 stations on the journey. **These are the journeys of the Israelites who left Egypt**, organized by tribal troops,¹ under the leadership of Moses and Aaron.

2 Moses recorded their starting points for their journeys according to the word of God, and these were their journeys with their starting points (See Figure 1).²

Figure 1: The Forty-Nine Journeys

1. Exodus 12:51. 2. There are 41 starting points; the 42nd location being the final destination, the plains of Moab.

— ONKELOS —

3 ונטלו מרעמסס בִּירְחָא קְדִמָּאָה
בְּחִמְשָׁא עֶשְׂרָא יוֹמָא לִירְחָא
קְדִמָּאָה מִבְּתַר פִּסְחָא וְנִפְקוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּרִישׁ גְּלִי לַעֲיִנִי כָּל
מִצְרָאִי: 4 וּמִצְרָאִי מִקְבְּרִין יֵת דִּי
קִטְל יִי בְּהוֹן כָּל בְּכָרָא וּבִטְעוֹתְהוֹן
עֲבַד יִי דִּינִין: 5 וְנִטְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִרְעַמְסִס וְשֵׁרוּ בְּסֻכָּת: 6 וְנִטְלוּ
מִסֻּכָּת וְשֵׁרוּ בְּאֶתֶם דִּי בִּסְטֵר
מִדְּבָרָא: 7 וְנִטְלוּ מֵאֶתֶם וְחָב עַל
פּוֹם חִירְתָּא דִּי קָדָם בְּעַל צִפּוֹן
וְשֵׁרוּ קָדָם מְגֹדֶל: 8 וְנִטְלוּ מִן פּוֹם
חִירְתָּא וְעֲבְרוּ בְּגוּ יָמָא לְמִדְּבָרָא
וְאֶזְלוּ מִהֲלַךְ תִּלְתָּא יוֹמִין בְּמִדְּבָרָא
דְּאֶתֶם וְשֵׁרוּ בְּמִרְחָה: 9 וְנִטְלוּ מִמִּרְחָה
וְאֶתֶם לְאִילָם וּבְאִילָם תְּרִי עֶשְׂרִי
מִבּוּעֵין דְּמִיּוֹן וְשִׁבְעִין דְּקִלְיָן וְשֵׁרוּ
תַּמָּן: 10 וְנִטְלוּ מֵאִילָם וְשֵׁרוּ עַל
יָמָא דְּסוּף: 11 וְנִטְלוּ מִיָּמָא דְּסוּף
וְשֵׁרוּ בְּמִדְּבָרָא דְּסִין: 12 וְנִטְלוּ
מִמִּדְּבָרָא דְּסִין וְשֵׁרוּ בְּדִפְקָה:
13 וְנִטְלוּ מִדִּפְקָה וְשֵׁרוּ בְּאֶלוּשׁ:
14 וְנִטְלוּ מֵאֶלוּשׁ וְשֵׁרוּ בְּרַפִּידִים
וְלֹא הָיָה תַּמָּן מִיָּא לַעֲמָא לְמִשְׁתִּי:
15 וְנִטְלוּ מִרַפִּידִים וְשֵׁרוּ בְּמִדְּבָרָא
דְּסִינִי: 16 וְנִטְלוּ מִמִּדְּבָרָא דְּסִינִי
וְשֵׁרוּ בְּקִבְרֵי דְּמִשְׁאֲלִי: 17 וְנִטְלוּ
מִקִּבְרֵי דְּמִשְׁאֲלִי וְשֵׁרוּ בְּחִצְרָת:
18 וְנִטְלוּ מִחִצְרָת וְשֵׁרוּ בְּרִתְמָה:
19 וְנִטְלוּ מִרִתְמָה וְשֵׁרוּ בְּרִמָּן
פְּרִיץ: 20 וְנִטְלוּ מִרִמָּן פְּרִיץ וְשֵׁרוּ
בְּלִבְנָה: 21 וְנִטְלוּ מִלִּבְנָה וְשֵׁרוּ
בְּרִסָּה: 22 וְנִטְלוּ מִרִסָּה וְשֵׁרוּ
בְּקַהֲלָתָה: 23 וְנִטְלוּ מִקַּהֲלָתָה
וְשֵׁרוּ בְּטוּרָא דְּשִׁפְרִי: 24 וְנִטְלוּ
מִטוּרָא דְּשִׁפְרִי וְשֵׁרוּ בְּחִרְדָּה:
25 וְנִטְלוּ מִחִרְדָּה וְשֵׁרוּ בְּמִקְהֵלָת:
26 וְנִטְלוּ מִמִּקְהֵלָת וְשֵׁרוּ בְּתַחַת:

3 וַיִּסְעוּ מִרְעַמְסִס בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּחִמְשָׁה עָשָׂר יוֹם
לְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמִּתְחַרְת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד
רָמָה לַעֲיִנִי כָּל־מִצְרָיִם: 4 וּמִצְרָיִם מִקְבְּרִים אֶת־אֲשֶׁר
הָבִה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבְאֵלֵהֶם עָשָׂה יְהוָה
שְׁפָטִים: 5 וַיִּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִרְעַמְסִס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכָּת:
6 וַיִּסְעוּ מִסֻּכָּת וַיַּחֲנוּ בְּאֶתֶם אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר:
7 וַיִּסְעוּ מֵאֶתֶם וַיָּשֻׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בְּעַל
צִפּוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מְגֹדֶל: 8 וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעֲבְרוּ
בְּתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיָּלְכוּ דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר
אֶתֶם וַיַּחֲנוּ בְּמִרְחָה: 9 וַיִּסְעוּ מִמִּרְחָה וַיָּבֹאוּ אֵילָמָה
וּבְאִילָם שְׁתֵּים עָשָׂרָה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־
שָׁם: 10 וַיִּסְעוּ מֵאִילָם וַיַּחֲנוּ עַל־יַם־סוּף:

◆ שְׁנֵי 11 וַיִּסְעוּ מִיַּם־סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר־סִין: 12 וַיִּסְעוּ
מִמִּדְבַר־סִין וַיַּחֲנוּ בְּדִפְקָה: 13 וַיִּסְעוּ מִדִּפְקָה וַיַּחֲנוּ
בְּאֶלוּשׁ: 14 וַיִּסְעוּ מֵאֶלוּשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרַפִּידִים וְלֹא־הָיָה שָׁם
מַיִם לָעָם לִשְׁתּוֹת: 15 וַיִּסְעוּ מִרַפִּידִים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר סִינִי:
16 וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַר סִינִי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרֹת הַתְּאֹוֹה: 17 וַיִּסְעוּ
מִקִּבְרֹת הַתְּאֹוֹה וַיַּחֲנוּ בְּחִצְרָת: 18 וַיִּסְעוּ מִחִצְרָת וַיַּחֲנוּ
בְּרִתְמָה: 19 וַיִּסְעוּ מִרִתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמָּן פְּרִיץ: 20 וַיִּסְעוּ
מִרִמָּן פְּרִיץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה: 21 וַיִּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה:
22 וַיִּסְעוּ מִרִסָּה וַיַּחֲנוּ בְּקַהֲלָתָה: 23 וַיִּסְעוּ מִקַּהֲלָתָה
וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שִׁפְרִי: 24 וַיִּסְעוּ מִהַר־שִׁפְרִי וַיַּחֲנוּ בְּחִרְדָּה:
25 וַיִּסְעוּ מִחִרְדָּה וַיַּחֲנוּ בְּמִקְהֵלָת: 26 וַיִּסְעוּ מִמִּקְהֵלָת
וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת:

— RASHI —

4 וּמִצְרָיִם מִקְבְּרִים. טְרוּדִים בְּאֶבְלָם: 18 וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה. עַל שֵׁם לְשׁוֹן הָרָע שֶׁל מְרַגְלִים, שְׁנָאֶמֶר: "מָה יִתֵּן לָךְ רְתִמִּים":

2. תחלים קכ, גכ.

3 They journeyed from Raamses⁶ in Nisan, the first month, specifically, on the 15th day of the first month; on the day following the Passover sacrifice, the Israelites left triumphantly⁷ in full view of all the Egyptians.

4 And the Egyptians were busy burying their dead, because God had struck down their firstborn,⁸ and He also destroyed their deities.⁹

5 The Israelites journeyed from Raamses and camped at Sukot.¹⁰

6 They journeyed from Sukot and camped at Eitam, at the edge of the desert.¹¹

7 They journeyed from Eitam and returned to Pi Hachiroth, which faces Ba'al Tzefon, and camped before Migdol.¹²

8 They journeyed from Penei Hachiroth (an alternative name for Pi Hachiroth) and crossed in the midst of the sea to the desert.¹³ They walked for three days in the desert of Eitam and camped at Marah.¹⁴

9 They journeyed from Marah and arrived at Elim, and at Elim there were 12 springs of water and 70 palm trees, and they camped there.¹⁵

10 They journeyed from Elim and camped by the Sea of Reeds.¹⁶

◆ *Second Reading* 11 They journeyed from the Sea of Reeds and camped in the Sin desert.¹⁷

12 They journeyed from the Sin desert and camped at Dafka.¹⁸

13 They journeyed from Dafka and camped at Alush.¹⁹

14 They journeyed from Alush and camped at Refidim, but there was no water for the people to drink there.²⁰

15 They journeyed from Refidim and camped in the Sinai desert.²¹

16 They journeyed from the Sinai desert²² and camped at Kivrot Hata'avah.²³

17 They journeyed from Kivrot Hata'avah and camped at Chatzerot.²⁴

18 They journeyed from Chatzerot and camped at Ritmah.²⁵ The word *ritmah* means "slander"; this place was so named because it was here that the spies slandered the Land of Israel.

19 They journeyed from Ritmah and camped at Rimmon Peretz.²⁶

20 They journeyed from Rimmon Peretz and camped at Livnah.

21 They journeyed from Livnah and camped at Risah.

22 They journeyed from Risah and camped at Kehelatah.

23 They journeyed from Kehelatah and camped at Mount Shefer.

24 They journeyed from Mount Shefer and camped at Charadah.

25 They journeyed from Charadah and camped at Makhelot.

26 They journeyed from Makhelot and camped at Tachath.

6. Exodus 12:37. 7. Ibid. 14:8. 8. Ibid. 12:29. 9. Ibid. 12:12. 10. Ibid. 12:37. 11. Ibid. 13:20. 12. Ibid. 14:2. 13. Ibid. 14:22. 14. Ibid. 15:22-23. 15. Ibid. 15:27. 16. This station is not mentioned in Exodus. 17. Exodus 16:1. 18. This station is not mentioned in Exodus. 19. This station is not mentioned by name in Exodus, but the events chronicled in Exodus 16 occurred there. 20. Exodus 17:1. 21. Ibid. 19:1-2. 22. Above, 10:33. 23. Above, 11:1-34; the name is not given until v. 34. 24. Above, 11:35. 25. Above, 12:16. This station is not mentioned by name but referred to as a locale in the Paran desert. 26. This and the following 16 stations are not mentioned explicitly in the historical chronicle (see above, on 20:1).

ONKELOS

27 ונטלו מתחת ושרו בתרה: 28 ונטלו מתחת ושרו בתרה: 29 ונטלו ממיתה ושרו בחשמנה: 30 ונטלו ממיתה ושרו בחשמנה: 31 ונטלו ממסרות ושרו בבני יעקן: 32 ונטלו מבני יעקן ושרו בחור הגדגד: 33 ונטלו מחור הגדגד ושרו ביטבתה: 34 ונטלו מיטבתה ושרו בעברנה: 35 ונטלו מעברנה ושרו בעצין גבר: 36 ונטלו מעצין גבר ושרו במדברא דצן היא רקס: 37 ונטלו מרקס ושרו בהר טורא בסיפי ארעא דאדום: 38 וסלק אהרן להר טורא על מימרא דיי ומית תמן בשנת ארבעין למפק בני ישראל מארעא דמצרים ביחרא חמישאה בחד ליהא: 39 ואהרן בר מאה ועשרין ותלת שנין בד מית בהר טורא: 40 ושמע כנענאה מלכא דערד והוא יתב בדרומא בארעא דכנען במית בני ישראל: 41 ונטלו מחור טורא ושרו בצלמנה: 42 ונטלו מצלמנה ושרו בפונ: 43 ונטלו מפונ ושרו באבת: 44 ונטלו מאבת ושרו במגוז עבראי בתחום מואב: 45 ונטלו ממגוזא ושרו בדיבן גד: 46 ונטלו מדיבן גד ושרו בעלמן דבלתימה: 47 ונטלו מעלמן דבלתימה ושרו בטורי דעבראי דקדם נבו: 48 ונטלו מטורי דעבראי ושרו במישרא דמואב על ירדנא דיכחו: 49 ושרו על ירדנא מבית ישימות עד מישר שטין במישרא דמואב:

27 ויסעו מתחת ויחנו בתרה: 28 ויסעו מתחת ויחנו בתרה: 29 ויסעו ממיתה ויחנו בחשמנה: 30 ויסעו מחשמנה ויחנו במסרות: 31 ויסעו ממסרות ויחנו בבני יעקן: 32 ויסעו מבני יעקן ויחנו בחור הגדגד: 33 ויסעו מחור הגדגד ויחנו ביטבתה: 34 ויסעו מיטבתה ויחנו בעברנה: 35 ויסעו מעברנה ויחנו בעצין גבר: 36 ויסעו מעצין גבר ויחנו במדברא דצן הוא קרש: 37 ויסעו מקרש ויחנו בהר החר בקצה ארץ אדום: 38 ויעל אהרן ההר אל-ההר החר על-פי יהוה וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני-ישראל מארץ מצרים בחדש החמישי באחד לחודש: 39 ואהרן בן-שלש ועשרים ומאת שנה במתו בהר החר: ס

40 וישמע הכנעני מלך ערד והוא יושב בנגב בארץ כנען בבא בני ישראל: 41 ויסעו מחור החר ויחנו בצלמנה: 42 ויסעו מצלמנה ויחנו בפונ: 43 ויסעו מפונ ויחנו באבת: 44 ויסעו מאבת ויחנו בעיי העברים בגבול מואב: 45 ויסעו מעיים ויחנו בדיבן גד: 46 ויסעו מדיבן גד ויחנו בעלמן דבלתימה: 47 ויסעו מעלמן דבלתימה ויחנו בהרי העברים לפני נבו: 48 ויסעו מהרי העברים ויחנו בערב מואב על ירדן ירחו: 49 ויחנו על-הירדן מבית הישמות עד אבל השמים בערב מואב: ס

RASHI

49 מבית הישמות עד אבל השמים. כאן למדך שער מחנה ישראל שנים עשר מיל, דאמר רבה בר בר חנה: לדידי חזי לי הווא אתרא וכו'. אבל השמים. מישור של שטים "אבל" שמו:

38 על פי ה'. מלמד שמת בנשיקה: 40 וישמע הכנעני. כאן למדך שמיתת אהרן היא השמועה, שנסתלקו עניי כבוד וכסבור שנתנה רשות להלחם בישראל, לפיכך חזר וכתבה: 44 בעיי העברים. לשון הרבות וגלים, כמו: "לעי השדה", "שמו את ירושלים לעיים":

3. מיכה א, ו. 4. תהלים עט, א. 5. עירובין נה, ב.

2449 to 2468),⁴¹ so, in the remaining 19 years (between 2469 and 2487), they camped at only 20 stations. They thus spent an average of a year at each of these stations.

41. Above, on 19:1, from Rashi on Deuteronomy 1:46.

- 27 They journeyed from Tachat and camped at Tarach.
 28 They journeyed from Tarach and camped at Mitkah.
 29 They journeyed from Mitkah and camped at Chashmonah.
 30 They journeyed from Chashmonah and camped at Moserot.
 31 They journeyed from Moserot and camped at Benei Yaakan.
 32 They journeyed from Benei Yaakan and camped at Chor Hagidgad.
 33 They journeyed from Chor Hagidgad and camped at Yotvatah.
 34 They journeyed from Yotvatah and camped at Avronah.
 35 They journeyed from Avronah and camped at Etzion Gever.
 36 They journeyed from Etzion Gever and camped in the desert of Tzin, at the city of Kadesh.²⁷
 37 They journeyed from Kadesh and camped at Mount Hor,²⁸ at the edge of Edom.
 38 Aaron the priest ascended Mount Hor at God's bidding and died there "by God's kiss,"²⁹ on the first day of Av, the fifth month, in the 40th year of the Israelites' exodus from Egypt.³⁰
 39 Aaron was 123 years old when he died at Mount Hor.
 40 After Aaron died, the Amalekite king of Arad, disguised as a Canaanite, who dwelt in the south of Canaan, heard that Aaron died when the Israelites came to Mount Hor, and therefore attacked them.³¹
 41 They journeyed from Mount Hor and camped at Tzalmonah.³²
 42 They journeyed from Tzalmonah and camped at Punon.³³
 43 They journeyed from Punon and camped at Ovot.³⁴
 44 They journeyed from Ovot and camped by the ruins of the passes,³⁵ on the Moabite boundary.
 45 They journeyed from the ruins of the passes and camped at Divon Gad.³⁶
 46 They journeyed from Divon Gad and camped at Almon Divlataimah.³⁷
 47 They journeyed from Almon Divlataimah and camped at The Mountains of the Passes, in front of Nebo.³⁸
 48 They journeyed from The Mountains of the Passes and camped in the plains of Moab by the Jordan opposite Jericho.³⁹
 49 They camped along the Jordan; their encampment extended from Beit Yeshimot to Avel, the plain of Shitim,⁴⁰ in the plains of Moab, a distance of 24,000 cubits. From this chronicle, it is clear that God did not exhaust the people by making them wander continuously during the 38 years between the sin of the spies and the entry into the land. Of the 42 stations, 14 occurred between the Exodus (the 15th of Nisan, 2448) and the decree (the 9th of Av, 2449), and 8 between Kadesh (the 1st of Nisan, 2487) and the plains of Moab (after Tishrei, 2488). The people spent 19 years at Ritmah (from

27. Above, 20:1. 28. Above, 20:22. 29. Above, on 20:26. 30. Above, 20:23-29. 31. See above, 21:1-3. 32. Above, 21:4; it is not mentioned there by name. 33. This is where the incident of the snakes occurred (above, 21:4-9), although it is not mentioned by name in the chronicle of the incident. 34. Above, 21:10. 35. Above, 21:11. 36. Above, 21:12; it is not mentioned there by name. 37. Above, 21:13; it is not mentioned there by name. 38. Above, 21:32; it is not mentioned there by name. 39. Above, 22:1, 27:12. 40. Above, 25:1.

ONKELOS

50 ומליל יי עם משה במישריא דמואב על ירדנא דירחו למימר: 51 מלל עם בני ישראל ותימר להון ארי אתון עברין ית ירדנא לארעא דכנען: 52 ותתרכון ית כל יתבי ארעא מן קדמיכון ותאבדון ית כל בית סגדתהון וית כל צלמי מתכתהון תאבדון וית כל במתהון תשיצון: 53 ותתרכון ית יתבי ארעא ותיתבון בה ארי לכון יתבית ית ארעא למירת יתה: 54 ותחסנן ית ארעא בעדבא לזרעיתכון לסגיאי תסנן ית אחסנתהון ולזעירי תזערון ית אחסנתהון לזיפוק לה תמן עדבא דילה יהי לשבטי אבהתכון תחסנן: 55 ואם לא תתרכון ית יתבי ארעא מן קדמיכון ויהי די תשארון מנהון לסינן נטלן זין לקבליכון ולמשרין מקפניכון ויעיקון לכון על ארעא די אתון יתבין בה: 56 ויהי כמא די חשבית למעבד להון אעביד לכון: 34:1 ומליל יי עם משה למימר: 2 פקד ית בני ישראל ותימר להון ארי אתון עליו לארעא דכנען דא ארעא די תתפלג לכון באחסנא ארעא דכנען לתחומהא:

RASHI

עשר גבולין, כמנזן השבטים: 55 והיה אשר תותירו מהם. יהיה לכם לרעה: לשבים בעיניכם. ליתדות המנקרות עיניכם, תרגום של "יתדות" — "שפיא": ולצנינים. פותרים בו הפותרים לשון מסוכת קוצים, הסוככת אתכם לסגר ולכלא אתכם מאין יוצא ובא: וצרו אתכם. כתרגומו: 2 זאת הארץ אשר תפל לכם וגו'. לפי שהרבה מצות נהגות בארץ ואין נהגות בחוצה לארץ, הצרף לכתב מצרני גבולי רוחותיה סביב, לומר לה: מן הגבולים הללו ולפנים, המצות נהגות: תפל לכם. על שם שנתחלקה בגורל, נקראת חלקה לשון "נפילה". ומדרש אגדה אומרת: על ידי שהפיל הקדוש ברוך הוא שריהם של שבועה אמות מן השמים וכפתן לפני משה, אמר לו: "ראה, אין בהם עוד כח":

שלישי (חמישי במחזורין) 50 וידבר יהוה אל־משה בערבת מואב על־ירדן ירחו לאמר: 51 דבר אל־בני ישראל ואמרת אליהם כי אתם עברים את־הירדן אל־ארץ כנען: 52 והורשתם את־כל־ישבי הארץ מפניכם ואבדתם את כל־משפחתם ואת כל־צלמי מסכתם תאבדו ואת כל־במותם תשמידו: 53 והורשתם את־הארץ וישבתם־בה כי לכם נתתי את־הארץ לרשת אתה: 54 והתנחלתם את־הארץ בגורל למשפחותיכם לרב תרבו את־נחלתו ולמעט תמעט את־נחלתו אל־אשר־יצא לו שמה הגורל לו יהיה למטות אבותיכם תתנחלו: 55 ואם־לא תורישו את־ישבי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם לשבים בעיניכם ולצנינים בצדיכם וצרו אתכם על־הארץ אשר אתם יושבים בה: 56 והיה כאשר דמית לַעֲשׂוֹת לָהֶם אַעֲשֶׂה לָכֶם: פ 34:1 וידבר יהוה אל־משה לאמר: 2 צו את־בני ישראל ואמרת אליהם כי־אתם באים אל־הארץ כנען זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה:

51 כי אתם עברים את הירדן וגו' והורשתם וגו'. והלא כמה פעמים הורה על כך? אלא כך אמר להם משה: "כשאתם עוברים בירדן ביבשה, על מנת פן תעברו, ואם לאו — מים באין ושוטפין אתכם". וכן מצינו שאמר להם יהושע בעודם בירדן: 52 והורשתם. וגרשתם: משפחתם. כתרגומו: "בית סגדתהון", על שם שהיו מסככין את הקרקע ברצפת אבנים של שיש להשתחוות עליהם בפשוט ידים ורגלים, כדכתיב: "ואכן משפית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה". מסכתם. כתרגומו: "מתכתהון": 53 והורשתם את הארץ. והורשתם אותה מיושביה, ואז "וישבתם בה" — תוכלו להתקיים בה, ואם לאו — לא תוכלו להתקיים בה: 54 אל אשר יצא לו שמה. מקרא קצר הוא זה — אל מקום אשר יצא לו שמה הגורל, לו יהיה למטות אבותיכם. לפי חשבון יוצאי מצרים. דבר אחר: בשנים

6. ויקרא כו, א. 7. שמות לח, כ. 8. תנחומא ד.

Occupying the Land

- ◆ *Third Reading (Fifth when combined)* 50 God spoke to Moses in the plains of Moab by the Jordan opposite Jericho, saying:

51 “Although you have already told the people that they will have to expel the present population from Canaan,⁴² **speak to the Israelites now and say to them: ‘When you cross the Jordan into Canaan,**

52 you shall do so with the express intention to **drive out all the inhabitants of the land from before you**, or else the waters of the Jordan will engulf you and kill you. You must **destroy all their marble-floored temples, destroy their molten idols, and demolish their altars.**

53 If **you** indeed **clear out the land** of its present inhabitants, **you will** successfully settle it, for I have given you the land to occupy it.

54 **You shall** be privileged to **give the land as an inheritance to your families by lot**, as I have told you:⁴³ **you shall give a larger inheritance to the large tribe and you shall give a smaller inheritance to the small tribe; wherever the lot falls for a person, that shall be his inheritance; you shall inherit according to the tribes of your fathers** who came out of Egypt, and furthermore, **you shall inherit the land in 12 districts, according to the tribes of your fathers.**

55 **But if you do not** completely **drive out the inhabitants of the land from before you**, then those whom you leave over will become as vexing as **spikes in your eyes** and will cage you in like a hedge of **thorns on all your sides**, and they will **harass you in those areas of the land in which you settle.**

56 **And it will be that what I had intended to do to them, I will do to you.’ ”**

The Boundaries of the Land

34:1 God spoke to Moses, saying:

2 “**Command the Israelites and say to them, ‘When you arrive in Canaan, this is the land which shall fall to you by lot as an inheritance, Canaan according to its borders.** As you know, there are certain commandments that you are obligated to fulfill only within your land but not outside of it. It is specifically within the following borders that you are obligated to fulfill those commandments. It **will fall easily to you**, for I have incapacitated the guardian angels of the seven nations that occupy it.

42. Exodus 23:27-33, 34:11 ff. 43. Above 26:52-56.

ONKELOS

3 ויהי לבון רוח דרומא ממדברא דצן על תחומי אדום ויהי לבון תחום דרומא מספי ימא דמלחא קדומא: 4 ויסחר לבון תחומא מדרומא למסקנא דעקרבם ויעבר לצן ויהון מפקנא מדרומא לרקס גיאה ויפוק לחצר אדר ויעבר לעצמון: 5 ויסחר תחומא מעצמון לנחלא דמצרים ויהון מפקנא לימא: 6 ותחום מערבא ויהי לבון ימא רבא ותחומא דין יהי לבון תחום מערבא: 7 ודין יהי לבון תחום צפונא מן ימא רבא תכונון לבון להר טורא: 8 מהר טורא תכונון למשי חמת ויהון מפקנא דתחומא לצד: 9 ויפוק תחומא לזפרון ויהון מפקנא לחצר עינן דין יהי לבון תחום צפונא: 10 ותכונון לבון לתחום קדומא מחצר עינן לשפם:

3 והיה לכם פאת נגב ממדבר צן על ירי אדום והיה לכם גבול נגב מקצה ים המלח קדמה: 4 ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבם ועבר צנה והיה (והיו) תוצאתיו מנגב לקדש ברנע ויצא חצר אדר ועבר עצמנה: 5 ונסב הגבול מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאתיו הימה: 6 וגבול ים והיה לכם הים הגדול וגבול זה יהיה לכם גבול ים: 7 וזה יהיה לכם גבול צפון מן הים הגדל תתאו לכם הר ההר: 8 מהר ההר תתאו לבא חמת והיו תוצאת הגבל צדדה: 9 ויצא הגבל ופרנה והיו תוצאתיו חצר עינן וזה יהיה לכם גבול צפון: 10 והתאוויתם לכם לגבול קדמה מחצר עינן שפמה:

RASHI

של ארץ מואב, שנאמר: "וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה"¹³. והלכו כל דרומה של מואב עד סופה ומשם הפכו פניהם לצפון, עד ששכבו כל מצר מורחי שלה לרחה; וכשכלו את מורחה, מצאו את ארץ סידון ועוג, שהיו יושבין במורחה של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם, וזהו שנאמר בפתח: "וילך במדבר ונסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב, ובא ממזרח שמש לארץ מואב"¹⁴. וכבשו את ארץ סידון ועוג, שהיתה בצפונה של ארץ מואב. וקברו עד הירדן, והוא כנגד מקצוע צפונית מערבית של ארץ מואב. נמצא, שארץ כנען שבעבר הירדן למערב — היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אצל אדום: 4 ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבם. כל מקום שנאמר "ונסב" או "ויצא" מלמד שלא היה המצר שנה אלא הולך ויוצא לחוץ — יוצא המצר ועוקם לצד צפונה של עולם באלכסון למערב ועובר המצר בדרומה של מעלה עקרבם. נמצא מעלה עקרבם לפני מן המצר: ועבר צנה. אל צן, כמו "מצרימה": והיה תוצאתיו. קצותיו. בדרומה של קדש ברנע: ויצא חצר אדר. מתפשט המצר ומרחיב לצד צפון של עולם, ונמשך עוד באלכסון למערב ובא לו לחצר אדר, ומשם לעצמון ומשם לנחל מצרים. ולשון "ונסב" האמור כאן, לפי שקבת "ויצא חצר אדר" — שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע, ורחב אותה רצועה שבלטה לצד צפון היתה מקדש ברנע עד עצמון,

3 והיה לכם פאת נגב. רוח דרומית אשר מן המזרח למערב: ממדבר צן. אשר אצל אדום, מתחלת מקצוע דרומית מזרחית של ארץ תשעת המטות. כיצד? שלש ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אצל זו: קצת ארץ מצרים, וארץ אדום בלה, וארץ מואב בלה — ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית, שנאמר בפרשה זו: "מעצמון נחלה מצרים, והיו תוצאתיו הימה". ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים, שנאמר: "מן השיחור אשר על פני מצרים", ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל. וארץ אדום אצלה לצד המזרח, וארץ מואב אצל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח. וכשיצאו ישראל ממצרים, אם רצה המקום לקרב את כניסתם לארץ, היה מעבירים את הנילוס לצד צפון ובאין לארץ ישראל, ולא עשה כן. וזהו שנאמר: "ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים"¹⁵, שהם יושבים על הים במערבה של ארץ כנען — כענין שנאמר בפלשתים: "ושבי חבל הים גוי כרתים"¹⁶ — ולא נחם אותו הדרך, אלא הסבן והוציאם דרך דרומה אל המדבר, והוא שקראו יחזקאל: "מדבר העמים"¹⁷, לפי שהיו כמה אמות יושבות בצדו, והולכין אצל דרומה מן מערב כלפי מזרח תמיד, עד שבאו לדרומה של ארץ אדום, ובקשו ממלך אדום שיניחם להכנס בארצו ולעבר דרך רחבה ולהכנס לארץ, ולא רצה. והערכו לסבב את כל דרומה של אדום, עד שבאו לדרומה

9. ויחושע יג, יז. 10. שמות יג, יז. 11. צפניה ב, ה. 12. יחזקאל כ, לה. 13. שופטים יא, יז. 14. שם, יח.

3 Your land's southernmost side shall be from the desert of Tzin, which is alongside Edom, westward, as follows: The southern border shall begin from the southernmost edge of the Salt Sea, i.e., the Dead Sea, to the east, i.e., on the southeast shore of the Dead Sea.

4 The border will then turn southward and pass to the south of Ma'aleh Akrabim and pass toward Tzin. Its southernmost extension shall be to the south of Kadesh Barnea, because it shall extend to Chatzar Adar and from there pass toward Atzmon.

5 The border will then turn northwest from Atzmon and continue to the stream of Egypt, i.e., the Nile,⁴⁴ following it, and its end shall be where the stream of Egypt flows into the Mediterranean Sea.

6 Your land's western border shall be the Great Sea—the Mediterranean—and the islands close to the shore will also be within this border. This shall be your western border.

7 This shall be your northern border: From the Mediterranean Sea draw a slanting line from the seaward extension of Mount Hor⁴⁵—where the northwest border begins—to Mount Hor itself.

8 From Mount Hor draw a slanting line eastward until the entrance of Chamat, which is Antioch, and the end of this leg of the northern border shall extend to Tzedad.

9 From there, an additional leg of the northern border shall extend to Zifron, and its end shall be Chatzar Einar; this shall be your northern border.

10 You shall then draw a slanting line for the eastern border, from Chatzar Einar to Shefam.

— RASHI —

הַיָּצִיעַ, שְׁקוֹרִין אַפִּינְדִי"ץ, שֶׁהוּא מוֹסֵב וּמִשְׁפָּע: **8 מַהֲרָהֶרֶה**. תִּסְבּוּ וְתִלְכּוּ אֶל מִצָּר הַצֶּפוֹן לְצַד הַמִּזְרָח, וְתִפְגְּעוּ בְּלִבָּא חֲמַת, זֶה אֲנִטּוֹכִיא: **תּוֹצְאֹת הַגָּבֹל**. סוֹפֵי הַגָּבֹל. כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר: "תּוֹצְאוֹת הַגָּבֹל" — אִי הַמִּצָּר כָּלָה שֵׁם לְגִמְרֵי וְאֵינוֹ עוֹבֵר לְהֵלֵךְ כָּלָל, אִי מִשֵּׁם מִתְפַּשֵּׁט וּמִרְחִיב וְיוֹצֵא לְאַחֲרָיו לְהַמְשִׁיךְ לְהֵלֵךְ בְּאֶלְכָסוֹן יוֹתֵר מִן הָרֹחֵב הָרֵאשׁוֹן. וְלַעֲנִין רֹחֵב הַמִּדֶּה הָרֵאשׁוֹן קָרָאוּ "תּוֹצְאוֹת", שֵׁשׁ כְּלָתָהּ אוֹתָהּ מִדֶּה: **9 וְהָיוּ תּוֹצְאוֹתָיו חֲצֵר עֵינָן**. הוּא הִיָּה סוֹף הַמִּצָּר הַצֶּפוֹנִי, וְנִמְצְאָתָהּ חֲצֵר עֵינָן בְּמִקְצֹעַ צִפּוֹנִית מִזְרָחִית. וּמִשֵּׁם — "וְהִתְאֵוִיָּתָם לָכֶם" אֶל מִצָּר הַמִּזְרָחִי: **10 וְהִתְאֵוִיָּתָם**. לְשׁוֹן הַסִּבָּה וְנִטְיָה, כְּמוֹ "תִּתְאֹו": **שְׁפָמָה**. בְּמִצָּר הַמִּזְרָחִי, וּמִשֵּׁם הַרְבֵּלָה:

וּמִשֵּׁם וְהִלָּאָה נִתְקַצַּר הַמִּצָּר וְנִסָּב לְצַד הַדְרֹם וְכֹא לֹא לְנַחַל מִצְרִים, וּמִשֵּׁם לְצַד הַמַּעֲרָב אֶל הַיָּם, שֶׁהוּא מִצָּר מַעֲרָבָה שֶׁל כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נִמְצָא, שֶׁנַּחַל מִצְרִים בְּמִקְצֹעַ מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית: **5 וְהָיוּ תּוֹצְאוֹתָיו הַיָּמָה**. אֶל מִצָּר הַמַּעֲרָב, שְׁאִין עוֹד גָּבֹל נֶגֶב מֵאֲרִיף לְצַד הַמַּעֲרָב מִשֵּׁם וְהִלָּאָה: **6 וּגְבֹול יָם**. וּמִצָּר מַעֲרָבִי מִהוּ: **וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל**. לְמִצָּר: **וּגְבֹול**. הַנִּסְיָן שֶׁבְּתוֹף הַיָּם, אִף הֵם מִן הַגָּבֹול, וְהֵם אֵימִם שְׁקוֹרִין אִישְׁלִי"ש: **7 גְּבֹול צִפּוֹן**. מִצָּר צִפּוֹן: מִן הַיָּם הַגָּדוֹל **תִּתְאֹו לָכֶם הַר הָהָר**. שֶׁהוּא בְּמִקְצֹעַ צִפּוֹנִית מַעֲרָבִית. וְרֵאשׁוֹ מִשְׁפָּע וְנִכְנָס לְתוֹךְ הַיָּם, וְיֵשׁ מִרְחֵב הַיָּם לְפָנָיו הַיָּמִינוֹ וְחוּצָה הַיָּמִינוֹ: **תִּתְאֹו**. תִּשְׁפָּעוּ לָכֶם לְנִטָּת מִמַּעֲרָב לְצִפּוֹן אֶל הַר הָהָר: **תִּתְאֹו**. לְשׁוֹן הַסִּבָּה, כְּמוֹ: "אֶל תָּא הָרָצִים"¹⁵, "וְתֵאִי הַשְּׁעַר"¹⁶ —

¹⁵. דב"ב יב, יא. ¹⁶. יחזקאל מ, י.

⁴⁴. Rashi on Joshua 13:3. ⁴⁵. This is not the same Mount Hor where Aaron died (above, 20:22).

11 וַיֵּרֶד הַגִּבְלָה מִשְׁפָּחַם הָרִבְלָה מִקֶּדֶם לְעֵיִן וַיֵּרֶד הַגִּבְלָה
וּמִחָה עַל־כֶּתֶף יָם־כְּנָרֶת קִדְמָה: 12 וַיֵּרֶד הַגִּבְלוֹ
הַיְרֵדָנָה וַהֲיוּ תוֹצְאָתָיו יָם הַמֶּלַח וְאֵת תַּהֲלִיּה לָכֶם
הָאָרֶץ לְגִבְלֶיהָ סָבִיב: 13 וַיְצֹו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנֶנָּהּ אֶתְּהָ בְּגוֹרָל אֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתַשְׁעַת הַמִּטּוֹת וַחֲצֵי הַמִּטָּה: 14 כִּי
לְקָחוּ מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי־הַגָּדִי
לְבֵית אֲבֹתָם וַחֲצֵי מִטָּה מִנִּשְׁאָה לְקָחוּ גִבְלָתָם: 15 שְׁנֵי
הַמִּטּוֹת וַחֲצֵי הַמִּטָּה לְקָחוּ גִבְלָתָם מֵעֵבֶר לַיְרֵדָן יֵרְחוֹ
קִדְמָה מִזְרַחָה: פ

◆ רביעי (שישי במחוברין) 16 וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
17 אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחֲלוּ לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ
אֲלֻעָזָר הַכֹּהֵן וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן: 18 וְנָשִׂיא אַחַד נָשִׂיא
אַחַד מִמֵּטֶה תִּקְחוּ לַנֶּחֱל אֶת־הָאָרֶץ: 19 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת
הָאֲנָשִׁים לַמֵּטֶה יְהוּדָה כָּלָב בֶּן־יִפְנֹה: 20 וּלַמֵּטֶה בְּנִי
שִׁמְעוֹן שִׁמּוּאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד: 21 לַמֵּטֶה בְּנִימֵן אֶלִיָּד בֶּן־
כַּסְלוֹן: 22 וּלַמֵּטֶה בְּנִי־דָן נָשִׂיא בָקִי בֶן־יִגְלִי: 23 לְבְנֵי
יוֹסֵף לַמֵּטֶה בְּנֵי־מְנַשֶׁה נָשִׂיא חֲנִיאל בֶּן־אֲפַד:

מִזְרָחָהּ. אֶל פְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֵם בְּמוֹרָחַ, שְׂרוּחַ מִזְרָחִית קָרְוֶיהָ "פָּנִים" וּמַעֲרִיבִית "אַחֹר", לְפִיכָךְ דְּרוֹם לְיָמִין, וְצָפוֹן לְשֹׁמְאֵל: **17 אֲשֶׁר יִנְחִלוּ לָכֶם.** בְּשִׁבְלֵכֶם. כָּל נָשִׂיא וְנָשִׂיא אֲפּוֹטְרוֹפּוֹס לְשִׁבְטוֹ, וּמַחֲלָק נִחֲלַת הַשִּׁבְט לְמִשְׁפָּחוֹת וְלִגְבֵּרִים, וּבוֹרֵר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד חֶלֶק הַגּוֹן, וַיִּמָּה שֶׁהֵם עוֹשִׂין יְהִיָּה עֲשׂוֹי כְּאֵלוּ עֲשָׂאוֹם שְׁלוֹחִים. וְלֹא יִתְּבוּ לְפָרֵשׁ "לָכֶם" זֶה כָּכֵל "לָכֶם" שֶׁבְּמִקְרָא, שָׁאֵם כֵּן יְהִיָּה לוֹ לְכַתֵּב "נִנְחִילוּ לָכֶם". "יִנְחִלוּ" — מִשְׁמַע, שֶׁהֵם נִנְחִלִים לָכֶם בְּשִׁבְלֵכֶם וּבִמְקוֹמְכֶם, כְּמוֹ: "ה' יִלְחֶם לָכֶם": **18 לְנַחֵל אֶת הָאָרֶץ.** שִׁיָּהָ נִחֲלָה וְחוֹלֵק אוֹתָהּ בְּמִקְוֹמְכֶם:

11 מִקֶּדֶם לַעֵין. שם מָקוֹם, וְהַמֶּצֶר הוֹלֵךְ בְּמוֹזָרוֹ. נִמְצָא הָעֵין לְפָנִים מִן הַמֶּצֶר, וּמֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל הוּא: **וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל** כָּל שֶׁהִגְבּוֹל הוֹלֵךְ מִצָּפוֹן לָדְרוֹם הוּא יוֹרֵד וְהוֹלֵךְ: **וּמִזְחָה עַל כְּתָף.** אֵל עֵבֶר: **יָם כְּנַת קִדְמָה.** שִׁיחָה יָם כְּנַת תּוֹף לִגְבּוֹל בְּמַעֲרָב, וְהַגְּבּוֹל בְּמוֹזָר יָם כְּנַת, וּמִשָּׁם יוֹרֵד אֶל הַיָּרְדֵּן, וְהַיָּרְדֵּן מוֹשֵׁף וּבָא מִן הַצָּפוֹן לָדְרוֹם בְּאַלְכָסוֹן, נוֹטֶה לָצֵד מוֹזָר וּמִתְקַרֵּב לָצֵד אֶרֶץ כְּנָעַן כְּנָגַד יָם כְּנַת וּמוֹשֵׁף לָצֵד מוֹרָחָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּנָגַד יָם כְּנַת עַד שְׁנוּפֵל בֵּין הַמֶּלֶח, וּמִשָּׁם כָּלָה הַגְּבּוֹל בְּתוֹצְאוֹתָיו אֶל יָם הַמֶּלֶח, שֶׁמִּמֶּנּוּ הִתְחַלֵּת מִצָּר מִקְצוֹעַ דְּרוֹמִית מוֹרָחִית, הָרִי סוֹכְכֶת אוֹתָהּ לֵאמֹר רִחוּתֶיהָ: **15 קִדְמָה**

17. שמות יד, יד.

213

11 The border will descend southward from Shefam toward Rivlah, passing to the east of Ayin. Then the border will descend further southward and hit the eastern shore of Lake Kineret.

12 The border will descend further southward along the Jordan River, and its end will be the Salt Sea, i.e., the Dead Sea; this shall be your land according to its borders all around (See Figure 2).’ ”

13 Moses commanded the Israelites saying, “This is the land which you are to apportion for inheritance through lot, which God has commanded to give to nine and a half of the 12 tribes.

14 For the tribe of Reuben’s descendants, according to their fathers’ house, and the tribe of Gad’s descendants, according to their fathers’ house, and half the tribe of Manasseh have already received their inheritance.

15 These two and a half tribes have received their inheritance on the east side of the Jordan, opposite Jericho.”

Figure 2: The Borders of the Land of Israel

◆ *Fourth Reading (Sixth when combined)* **16** God spoke to Moses, telling him to say to the people:

17 “These are the names of the men who shall inherit the land on your behalf and then divide it among you, under the leadership of Eleazar the priest and Joshua the son of Nun:

18 You shall take one prince from each tribe to acquire the land and then divide it among you.

19 These are the names of the men: for the tribe of Judah: Caleb the son of Yefuneh.

20 For the tribe of the descendants of Simeon: Shmuel the son of Amihud.

21 For the tribe of Benjamin: Elidad the son of Kislion.

22 The prince for the tribe of the descendants of Dan: Buki the son of Yogli.

ONKELOS

24 ולשבטא דבני אפרים רבא קמואל בר שפטן: 25 ולשבטא דבני יובולן רבא אליצפן בר פורנך: 26 ולשבטא דבני יששכר רבא פלטיאל בר עון: 27 ולשבטא דבני אשר רבא אהיהוד בר שלמי: 28 ולשבטא דבני נפתלי רבא פדהאל בר עמיהוד: 29 אלן די פקיד יי לאחסנא ית בני ישראל בארעא דכנען: 35:1 ומליל יי עם משה במישריא דמואב על ירדנא דירחו למימר: 2 פקיד ית בני ישראל ויתנון ללואי מאחסנת אחודתהון קרוין למתב ורנח לקרניא סחרניהון תתנון ללואי: 3 ויהון קרניא להון למתב ורנחיהון יהון לבעיריהון ולקנניהון ולכל חיותהון: 4 ורנחי קרניא די תתנון ללואי מבתל קרתא ולבכא אלף אמין סחור סחור: 5 ותמשחון מבכא לקרתא ית רוח קדומא תרין אלפין אמין וית רוח דרומא תרין אלפין אמין וית רוח מערבא תרין אלפין אמין וית רוח צפונא תרין אלפין אמין וקרתא במציעא דין יהי להון רנחי קרניא: 6 וית קרניא די תתנון ללואי ית שית קרני שיובתא די תתנון למערק לתמן קטולא ועליהון תתנון ארבעין ותרתין קרוין: 7 כל קרניא די תתנון ללואי ארבעין ותמני קרוין יתנו וית רנחיהון: 8 וקרניא די תתנון מאחודת בני ישראל מן סגיא תסגון ומן זעירי תזערון גבר פסום אחסנתה די יחסגון יתן מקרוויה ללואי:

24 ולמטה בני־אפרים נשיא קמואל בן־שפטן:
25 ולמטה בני־יובלן נשיא אליצפן בן־פורנך: 26 ולמטה בני־יששכר נשיא פלטיאל בן־עון: 27 ולמטה בני־אשר נשיא אחיהוד בן־שלמי: 28 ולמטה בני־נפתלי נשיא פדהאל בן־עמיהוד: 29 אלה אשר צוה יהוה לנחל את־בני־ישראל בארץ כנען: פ

◆ חמישי 35:1 וידבר יהוה אל־משה בערבת מואב על־ירדן ירחו לאמר: 2 צו את־בני ישראל ונתנו ללויים מנחלת אחוזתם ערים לשבת ומגרש לערים סביבתיהם תתנו ללויים: 3 והיו הערים להם לשבת ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכשם ולכל חיתם: 4 ומגרשי הערים אשר תתנו ללויים מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב: 5 ומדותם מחוץ לעיר את־פאת־קדמה אלפים באמ' HS^וה ואת־פאת־נגב אלפים באמה ואת־פאת־ים אלפים באמה ואת פאת צפון אלפים באמה והעיר בתוך זה יהיה להם מגרשי הערים: 6 ואת הערים אשר תתנו ללויים את שש־ערי המקלט אשר תתנו לגם שמה הרצח ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר: 7 כל־הערים אשר תתנו ללויים ארבעים ושמה עיר אתהון ואת־מגרשיהן: 8 והערים אשר תתנו מאחזת בני־ישראל מאת הרב תרבו ומאת המעט תמעטו איש כפי נחלתו אשר ינחלו יתן מעריו ללויים: פ

RASHI

צרכיהם: 4 אלף אמה סביב. ואחריו הוא אומר: "אלפים באמה", הא כיצד? אלפים הוא נותן להם סביב, ומאם אלף הפנימים למגרש, והחיצונים לשדות וכרמים:

29 לנחל את בני ישראל. שהם ינחילו אותה להם למחלקותיה: 2 ומגרש. רוח, מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר, ואין רשאים לבנות שם בית ולא לנטע כרם ולא לזרע וריעה: 3 ולכל חיתם. לכל

8 And as for the cities that you shall give the Levites from the lands of the Israelites, you shall take more from a tribe with a larger land inheritance and you shall take less from a tribe with a smaller one. Each one, according to the relative size of the inheritance allotted to him, shall give of his cities to the Levites.' "

24 and the prince for the tribe of the descendants of Ephraim, Kemuel the son of Shiftan.

25 The prince for the tribe of the descendants of Zebulun: Elitzafan the son of Parnach.

26 The prince for the tribe of the descendants of Issachar: Paltiel the son of Azan.

27 The prince for the tribe of the descendants of Asher: Achihud the son of Shelomi.

28 The prince of the tribe of the descendants of Naphtali, Pedahel the son of Amihud.

29 These are the ones whom God commanded to apportion the inheritance to the Israelites in Canaan."

Levite Cities

◆ *Fifth Reading 35:1* God spoke to Moses in the plains of Moab, by the Jordan, opposite Jericho saying,

2 "Since the tribe of Levi will receive no portion of the land, **command the rest of the Israelites that they shall give the Levites cities in which to dwell from their hereditary estates, and tell them also: 'You shall give the Levites open spaces around the cities,** which are not to be used for residential or agricultural purposes.

3 These cities shall be theirs for dwelling in, and their open spaces shall be for their cattle, their property, and for all their other needs.

4 The areas of open space for the cities that you shall give to the Levites shall extend from the wall of the city outward, one thousand cubits all around. In addition, you shall give them another thousand cubits in each direction for agricultural purposes.

5 Thus, you shall measure from outside the city, 2000 cubits on the eastern side, 2000 cubits on the southern side, 2000 cubits on the western side, and 2000 cubits on the northern side, with the city in the middle; this shall be their cities' extended open spaces (See Figure 3).

6 The cities you shall give to the Levites shall include the six cities of refuge whose function will be described presently, which you shall provide as places to which a murderer can flee.

In addition to them, you shall provide the Levites with 42 other cities.

7 Thus, all the cities you shall give to the Levites shall number 48 cities; give them to them together with their open spaces.

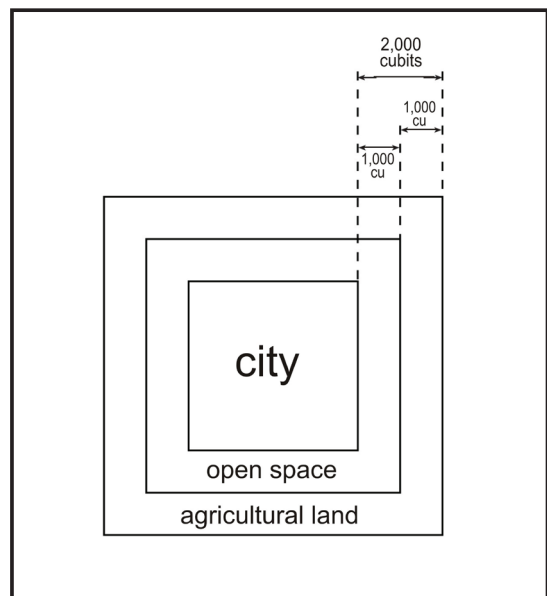

Figure 3: A Levite City

ONKELOS

9 ומליל יי עם משה למימר:
10 מלל עם בני ישראל ותימר
להון ארי אתון עברין ית ירדנא
לארעא דכנען: 11 ותזמנון לכו
קרין קרני שיבותא יהון לכו
ויערק לתמן קטולא דיקטול
נפשא בשלו: 12 ויהון לכו קרניא
לשיזבא מגאל דמא ולא ימות
קטולא עד דיקום קדם כנשתא
לדינא: 13 וקרניא די תתנו
שית קרני שיבותא יהון לכו:
14 ית תלת קרניא תתנו מעברא
לירדנא וית תלת קרניא תתנו
בארעא דכנען קרני שיבותא
יהון: 15 לבני ישראל ולגירא
ולתותבא דביניהון יהון שית
קרניא האלין לשיזבא למערק
לתמן כל דיקטול נפשא בשלו:

◆ שישי (שביעי במחזורין) 9 וידבר יהוה אל־משה לאמר:
10 דבר אל־בני ישראל ואמרת אליהם כי אתם עברים
את־הירדן ארצה כנען: 11 והקריתם לכם ערים ערי
מקלט תהיינה לכם וגם שמה רצח מכה־נפש בשנגה:
12 והיו לכם הערים למקלט מגאל ולא ימות הרצח
עד־עמדו לפני העדה למשפט: 13 והערים אשר תתנו
שש־ערי מקלט תהיינה לכם: 14 את | שלש הערים
תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען
ערי מקלט תהיינה: 15 לבני ישראל ולגר ולתושב
בתוכם תהיינה שש־הערים האלה למקלט לנזם שמה
כל־מכה־נפש בשנגה:

RASHI

יהושע בארץ כנען: 14 את שלש הערים וגו'. אף על
פי שבארץ כנען תשעה שבטים וכאן אינן אלא שנים
וחצי, השוה מנין ערי מקלט שלהם, משום דבגלעד
נפיש רוצחים, דכתיב: "גלעד קרית פעלי און עקבה
מדם"י:

11 והקריתם. אין "הקריה" אלא לשון הןמה, וכן הוא
אומר: "כי הקרה ה' אלהיו לפני"י: 12 מגאל. מפני
גואל הדם, שהוא קרוב לנרצח: 13 שש ערי מקלט.
מגיד שאף על פי שהבדיל משה בחייו שלש ערים
בעבר הירדן, לא היו קולטות עד שנבחרו שלש שנתן

18. בראשית כז, כ. 19. הושע ו, ח.

CHASIDIC INSIGHTS

mate "signposts," helping only those who come to us in search of the right way; we should be living signposts, reaching out to our fellows and, if necessary, awakening them to the fact that there is such a thing as a holy, Divine life that they should pursue.

Again, the results of our efforts in this regard might not always be immediately evident, but they will be eventually, for the effects of doing good are cumulative and eternal.⁵¹

INNER DIMENSIONS

[11] Cities of Refuge: The Torah is called a "city of refuge" for two reasons: In order for a city to be halachically considered a city, it must have at least ten people who do nothing all day other than learn Torah.⁵² Mystically, this alludes to the ten *sefirot* of *Atzilut*, the level of reality in which there is no consciousness of anything other than God's existence. The ten *sefirot* are the spiritual origin of our ten intellectual, emotional, and behavioral faculties.

The Hebrew word for "refuge" (*miklat*) actually means "absorption." This alludes to the fact that we must learn the Torah in such a way that

its message is absorbed within us, refining and edifying us.

Thus, the Torah acts as a "city of refuge" when we immerse ourselves in it fully, with all ten powers of our soul, and internalize its message.⁵³

A murderer who killed a person shall flee there: Allegorically, any sin is an act of murder, since by sinning we prevent, to a certain extent, Divine life-force from entering ourselves and reality at large. By cutting the world off from its true life-blood, we are "killing" it. This is why the penalty of the primordial, archetypal sin—eating of the fruit of the Tree of Knowledge—was death.⁵⁴

51. *Likutei Sichot*, vol. 2, pp. 363 ff. 52. *Megilah* 3b. 53. *Sefer HaMa'amarim* 5717-5719, p. 230. 54. *Sefer HaMa'amarim* 5711-5713, p. 261.

Intentional and Unintentional Murder

◆ *Sixth Reading (Seventh when combined)* 9 **GOD** now gave Moses the laws of the cities of refuge.⁴⁶ He spoke to Moses, saying:

10 **"Speak to the Israelites and say to them, 'When you cross the Jordan, into Canaan,**

11 **you shall designate six cities for yourselves that shall act as cities of refuge for you: a murderer who killed a person unintentionally but nonetheless is guilty of negligence shall flee there** from the close relative of the murdered person, who, in such a case, is allowed to avenge his death, as will be explained presently.

12 **These cities shall serve you as a refuge** for the unintentional murderer **from this avenger, so that the unintentional murderer shall not die until he stands in judgment before the congregation's judges.**

13 **The cities that you provide shall function as cities of refuge only when all six cities of refuge have been designated for you.'** " Thus, even though Moses later⁴⁷ designated three cities in Transjordan as cities of refuge, they did not function as refuge cities until the three in Canaan were also designated.

14 God foresaw that there would be a similar number of incidences of unintentional murder on both sides of the Jordan River, even though only two and a half of the 12 tribes settled on the east side, so He told Moses to tell the people, **"You shall provide three of the cities in Transjordan and three of the cities in Canaan; they shall be cities of refuge.**

15 **These six cities shall be a refuge for both the Israelites and for the convert and resident among them, so that anyone who unintentionally kills a person can flee there.**

— CHASIDIC INSIGHTS —

11 **You shall designate...cities of refuge:** Allegorically, the Torah itself is the "city of refuge," for when we are immersed in its study and internalize the Divine consciousness it gives us, we are protected from the machinations of the evil inclination.⁴⁸ Furthermore, Torah study also protects us from the ill effects of wrongdoing, because it purifies us, inspiring us to regret our past failings and make amends for them. And when we repent properly, our sins are transformed into merits.

This is true even if we are guilty of intentional sins, just as the cities of refuge also provided asylum for intentional murderers (at least until their case could be brought to court).⁴⁹

The roads leading to the cities of refuge had to be kept wide and clear, so that anyone who needed to use them could do so easily. There also had to be signs posted at every crossroads, so the way to the city of refuge would be clearly marked.⁵⁰

Similarly, God keeps the way to the Torah and its

lifestyle open, accessible, and clear for all of us. We all have free choice, but God also shows us the way and in many ways helps us find the right direction in life.

In order to hear God's voice more clearly, however, we should help others find the right direction in *their* lives. We should all consider ourselves "signposts," whose job it is to point others in the direction of life and goodness. When God sees that we are showing others the way, He will show us our way more clearly. We therefore need not be afraid of standing at "crossroads," at places where there is an opportunity to take a wrong turn.

Even if we are not sure that anyone is looking at what we are doing, at the "sign" we are posting at this "crossroad," the fact that we are doing our part in disseminating Divine consciousness throughout reality will earn us God's increased guidance in our own lives.

Ideally, though, we should try not to just be inani-

46. See Exodus 21:13. 47. Deuteronomy 4:41. 48. Makot 10a. 49. Ibid. 9b. 50. Bava Batra 100b; Mishneh Torah, Rotzeach uShemirat HaNefesh 8:5.

ONKELOS

16 ואם בכלי ברזל | הכהו וימת רצח הוא מות
 יומת הרצח: 17 ואם באבן יד אשרימות בה הכהו
 וימת רצח הוא מות יומת הרצח: 18 או בכלי עץ
 יד אשרימות בו הכהו וימת רצח הוא מות יומת
 הרצח: 19 גאל הדם הוא ימית את הרצח בפגעו-בו
 הוא ימתנו: 20 ואם בשנאה יהדפנו או השליך עליו
 בצדיה וימת: 21 או באיבה הכהו בידו וימת מות-יומת
 המכה רצח הוא גאל הדם ימית את הרצח בפגעו-בו:
 22 ואם בפתע בלא-איבה הדפו או השליך עליו כל-
 כלי בלא צדיה: 23 או בכל-אבן אשרימות בה בלא
 ראות ויפל עליו וימת והוא לא-אויב לו ולא מבקש
 רעתו: 24 ושפטו העדה בין המכה ובין גאל הדם על
 המשפטים האלה:

RASHI

שיש בה שיעור להמית, בתרגומו. לפי שנאמר: "והכה
 איש את רעהו באבן" ולא נתן בה שיעור, יכול כל
 שהוא? לכה נאמר: "אשר ימות בה": 18 או בכלי עץ
 יד. לפי שנאמר: "וכי יכה איש את עבדו או את אמתו
 בשבט", יכול כל שהוא? לכה נאמר בעץ: "אשר ימות
 בו", שיהא בו כדי להמית: 19 בפגעו בו. אפלו בתוך
 ערי מקלט: 20 בצדיה. בתרגומו: "בכמנא" — במארב:
 22 בפתע. באנס. ותרגומו "בתכף", שהיה סמוך לו ולא
 היה לו שהות להזהר עליו: 23 או בכל אבן אשר ימות
 בה. הכהו: בלא ראות. שלא ראיהו: ויפל עליו. מכאן
 אמרו: ההורג דרך ירידה גולה, דרך עליה אינו גולה:

16 ואם בכלי ברזל הכהו. אין זה מדבר בהורג בשוגג
 הסמוך לו, אלא בהורג במוזיד. ובא ללמד שההורג בכל
 דבר צריך שיהא בו שיעור כדי להמית, שנאמר בכלם:
 "אשר ימות בו", דמתרגמינן: "דהוא כמסת דימות בה".
 חוץ מן הברזל, שגלוי וידוע לפני הקדוש ברוך הוא
 שהברזל ממית בכל שהוא, אפלו מחט, לפיכך לא
 נתנה בו תורה שיעור לכתב בו: "אשר ימות בו". ואם
 תאמר: בהורג בשוגג הכתוב מדבר, הרי הוא אומר
 למטה: "או בכל אבן אשר ימות בה בלא ראות וגו'",
 למד על האמורים למעלה, שההורג במוזיד הכתוב
 מדבר: 17 באבן יד. שיש בה מלא יד: אשר ימות בה.

20. פסוק כג. 21. שמות כא, יח. 22. שמות כא, כ. 23. מכות ז, ב.

CHASIDIC INSIGHTS

"life" continues in the afterlife.) In order for this to
 work, however, the guilty person must repent and
 confess his sin. In other words, his inner desire to
 do good must surface, so that it can serve as a seed
 from which his new direction in life can grow.

If at least some of the judges can see a reason to
 judge the defendant favorably, it means that his
 inner core of goodness is at least slightly apparent
 and active. Therefore, the court can judge such a
 person. Even if they eventually sentence him, their
 arguments in his favor, emphasizing his virtue and
 innocence, will draw out his inner goodness and

prompt him to repent and confess. This will allow
 the sentence to atone for his sin and permit him to
 progress to the next stage of his existence.

But when not even a single member of the high
 court—the seventy-one wisest, most discerning
 people in the generation—can see any redeeming
 exoneration in him, it means that his inner core of
 goodness has receded so deeply within his outer
 shell of misbehavior that it is *totally* submerged,
 and there is no hope that this court can arouse it
 and thereby accomplish the defendant's atonement
 by their sentence. [continues...]

16 Now, these cities do not offer asylum for an intentional murderer: **If the assailant struck the victim intentionally with an iron instrument of any size and he died, he is a *bona fide* murderer; the murderer shall be put to death.**⁵⁵

17 **If he struck him with a fist-sized stone, which is large enough to be deadly, and he dies, he is a murderer; the murderer shall be put to death.**⁵⁶

18 **Or if he struck him with a fist-sized wooden instrument, which is large enough to be deadly, and he dies, he is a murderer; the murderer shall be put to death.**⁵⁷

(If, however, the stone or wooden instrument was not big enough to cause death normally, but the victim died of the blow anyway, the assailant is not guilty of intentional murder.)

19 Once the intentional murderer has been tried and found guilty, **the blood avenger**—the close relative of the victim—**shall be allowed kill the murderer; he may kill him wherever he meets him**, even inside a city of refuge.

20 Similarly, **if, out of hatred, the assailant pushed the victim, or threw something at him in ambush, and he died,**

21 **or if he maliciously struck him with his hand and he died, the assailant shall be put to death; he is a murderer, and the blood avenger may kill the murderer wherever he meets him**, even inside a city of refuge.

22 The law is different, however, in the case of unintentional murder. **If the assailant pushed the victim down accidentally, without malice, or threw an object in a downward motion at him and not in ambush,**

23 **or he killed him with any stone that is large enough to be deadly, that is, without seeing his victim he threw it down at him and it killed him, but, in all these cases, he was not his enemy and bore him no malice,**

24 **then the congregation's judges shall judge between the assailant and the blood avenger, on the basis of these judgments:** If the murder happened as just described, the assailant is considered guilty of negligence and may be killed by the blood avenger unless the assailant has fled to a city of refuge. However, if the assailant killed the victim by throwing something *up* at him, or by means of any other upward movement, this is considered unnatural, so the assailant is not considered guilty of negligence, the victim's close relatives may not avenge his blood, and the assailant does not have to flee.⁵⁹

∞ CHASIDIC INSIGHTS ∞

24-25 **The congregation shall judge between the assailant and the blood avenger...the congregation shall protect the murderer:** From the juxtaposition of these two imperatives—to judge and to rescue—the sages derive the law that when a high court initially votes in a criminal case unanimously to indict the accused, he is immediately acquitted. Only when there are some judges who initially vote in his favor can the court proceed to debate the is-

sue and, if there remains a majority against him, sentence him to death.⁵⁸

The reason for this is that the purpose of all punishments—even the death penalty—is to achieve atonement for the guilty person's crime, cleansing him of his sin and thereby allowing him to proceed with his life. (When the punishment is not death, his life continues in *this* life; when it is death, his

55. Exodus 21:12. 56. Ibid. 21:18. 57. Ibid. 21:20. 58. Rashi on v. 23. 59. *Sanhedrin* 17a; *Mishneh Torah*, *Sanhedrin* 9:1.

ONKELOS

25 וישׁיבון בְּנִשְׁתָּא יְת קטולא מיד גאל דמא ויתבון יתה בְּנִשְׁתָּא לקרית שיבונה די ערק לתמן ויתב ביה עד דימות בהנא רבא די רבי יתה במשח קדשא: 26 ואם מפק יפוק קטולא ית תחום קרית שיבונה די ערק לתמן: 27 וישׁב יתה גאל דמא מברא לתחום קרית שיבונה ויקטול גאל דמא ית קטולא לית לה דמא: 28 ארי בקרית שיבונה יתב עד דימות בהנא רבא ובתר דימות בהנא רבא יתוב קטולא לארע אחסנתה: 29 ויהון אלין לכוך לגזרת דין לדריכוך בכל מוחבניכוך:

25 וְהָצִילוּ הָעֵדָה אֶת־הַרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהַשִּׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וַיֵּשֶׁב בָּהּ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ: 26 וְאִם־יֵצֵא יֵצֵא הַרֹצֵחַ אֶת־גִּבּוֹל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוֹס שָׁמָּה: 27 וּמָצָא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לַגִּבּוֹל עִיר מִקְלָטוֹ וַרְצָח גֹּאֵל הַדָּם אֶת־הַרֹצֵחַ אֵין לוֹ דָּם: 28 כִּי בְּעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֶׁב עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הַרֹצֵחַ אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ: 29 וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם:

RASHI

בְּמִסְכַּת מִכּוֹת⁶² לְרֵאשִׁית דְּבָר, לְלַמֵּד שָׁאם עַד שְׁלֵא נִגְמַר דִּינוֹ, מֵת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וּמִנּוּ אַחֵר תַּחְתָּיו, וּלְאַחֵר מִכָּאן נִגְמַר דִּינוֹ — חוּזַר בְּמִיתָתוֹ שֶׁל שָׁנִי, שְׁנֶאֱמַר: "אֲשֶׁר מָשַׁח אוֹתוֹ", וְכִי הוּא מִשְׁחוֹ לְכַהֵן, אוֹ הַכֹּהֵן מִשְׁח אוֹתוֹ? אֵלֶּא לְהַבִּיא אֶת הַנִּמְשָׁח בְּיָמָיו, שְׁמִחוּרֵי בְּמִיתָתוֹ: 27 אֵין לוֹ דָּם. הָרִי הוּא כְּחוּרָג אֶת הַמֵּת שְׁאִין לוֹ דָּם: 29 בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם. לְמַד שֶׁתֵּהָא סְנֵהֲדִין קִטְנָה נִוְהָגַת בְּחוּצָה לְאֶרֶץ כָּל זְמַן שְׁנוּהָגַת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

25 עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל. שֶׁהוּא בָּא לְהַשְׁרוֹת שְׂכִינָה בְּיִשְׂרָאֵל וּלְהַאֲרִיךְ יְמֵיהֶם, וְהַרְצַח בָּא לְסַלֵּק אֶת הַשְׂכִּינָה מִיִּשְׂרָאֵל וּמִקְצָר אֶת יְמֵי הַחַיִּים, אֵינוֹ כְּדֹאי שְׂיָהָא לִפְנֵי כֹהֵן גָּדוֹל. דְּבָר אַחֵר: לְפִי שְׂהִיָּה לוֹ לְכַהֵן גָּדוֹל לְהַתְפַּלֵּל שְׁלֵא תִּאָּרַע תַּקְלָה זֶה לְיִשְׂרָאֵל בְּחַיָּיו: אֲשֶׁר מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ. לְפִי פְּשׁוּטוֹ מִן הַמִּקְרָאוֹת הַקְּצָרִים הוּא, שְׁלֵא פָּרַשׁ מִי מִשְׁחוֹ, אֵלֶּא כְּמוֹ: "אֲשֶׁר מִשְׁחוֹ הַמוֹשֵׁחַ אוֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ". וְרַבּוּתֵינוּ דְּרָשׁוּהוּ

24, יא, ב.

CHASIDIC INSIGHTS

our job is to see the good in everyone, to draw out that good, and to thereby help the person out of his present depravity and back onto the path of goodness and life.⁶²

He shall remain there until the high priest...dies: On the ladder of morality, the inadvertent killer is on the lowest rung. True, he is not a deliberate criminal, but even so, his hands are stained with the blood of another human being. The only criminal than can be considered lower than him is the deliberate murderer. But since the murderer is liable to the death penalty, he is considered dead already and thus not counted. This leaves the inadvertent killer as the lowest element of society, his unique status attested to by the fact that of all those guilty of transgressing the Torah's prohibitions, only he suffers the punishment of forced exile.

In contrast, the high priest is the most exalted personality in the nation, the highest example of holi-

ness and purity to which anyone can aspire.

Yet the Torah says here that the inadvertent killer is linked specifically to the high priest: he must remain in exile as long as the high priest is alive, and the high priest must make it his business to pray that no one in his nation become an inadvertent killer. We see here that the Torah has effectively adopted the attitude of the first high priest, Aaron—who loved all creatures and drew them to the Torah—and institutionalized it as an integral aspect of the high priesthood.

This fact teaches us a great lesson in brotherly love and Jewish unity: no matter what heights we have reached on the ladder of spiritual or social status, we must remain concerned with all elements of society, even the lowest. And even if we think we exist on the lower echelons of humanity, we must remember that we are still connected with those on the highest echelons, for we are all one people.⁶³

62. *Likutei Sichot*, vol. 29, pp. 113-121. 63. *Likutei Sichot*, vol. 33, pp. 211-212.

25 If the assailant must be removed from the city of refuge in order to stand trial, **the congregation shall protect the murderer from the hand of the blood avenger, and**—if he is judged guilty of unintentional murder by negligence—**the congregation shall return him safely to the city of refuge to which he had fled. He shall remain there** even after the victim's close relatives have calmed down and no longer seek to avenge his blood. For even then, the victim's close relatives are *required* to kill the assailant if he leaves the city of refuge. This obligation devolves upon them **until the high priest, who was anointed with the sacred oil, dies.** There are two reasons why the obligation ceases with the death of the high priest: First, the high priest, by serving in the Temple—particularly by performing the *Yom Kippur* rites that atone for the people's sins—enables God's presence to dwell among the people and lengthens their lives. In contrast, a murderer, by killing a person, banishes God's presence from the world and shortens lives. It is therefore not fitting that the murderer should be free as long as the high priest who was in office when the crime was committed is alive. Secondly, we have seen that the death of the righteous atones for the sins of their generation.⁶⁰ In this case, the death of the high priest (presumably a righteous person) will atone for the assailant's inadvertent sin. It is specifically the high priest's death that atones for this sin (rather than that of any other righteous person) because he had the power to pray on *Yom Kippur* that such a misfortune not occur; since in fact it did occur, he is held partly responsible.⁶¹ Nonetheless, if the high priest who was alive when the incident occurred died while the assailant was standing trial, and a new high priest was appointed before the trial was concluded, the murderer goes free only when the second high priest dies.

26 But if the murderer goes beyond the border of the city of refuge to which he had fled,

27 and the blood avenger finds him outside the limits of his city of refuge, the blood avenger must slay the murderer, for it is as if he is dead already and has no blood.

28 Rather, the unintentional murderer must remain in his city of refuge until the high priest dies, and only after the high priest has died may the murderer return to the land which is his estate.

29 These laws shall be a statute of justice for you, for all your generations, in all your dwelling places, even outside the Land of Israel: a minor court (of 23 judges) may try capital cases as long as the *Sanhedrin* (of 71 judges) is functioning in the Land of Israel.

∞ CHASIDIC INSIGHTS ∞

From this law we therefore see how insistent the Torah is that there is an inner, indestructible goodness within every person: even when the highest, most distinguished court of the land immediately

and unanimously agrees that a person is absolutely culpable, the Torah says that this is impossible. No one is wholly bad, and if we cannot see this truth it is because our vision is faulty. On the contrary,

60. Above, before 19:1. 61. *Likutei Sichot*, vol. 33, pp. 206-211.

ONKELOS

30 כל דיקטול נפשא לפום סהדין
יקטול ית קטולא וסהיד חד לא
יסהד באנש למקטל: 31 ולא
תקבלון ממון על אנש קטול די
הוא חביב לממנת ארי אתקטלא
יתקטל: 32 ולא תקבלון ממון
למערק לקרית שיבונה למתוב
למתב בארעא עד דימות כדנא:
33 ולא תחבון ית ארעא די אתון
בה ארי דמא הוא מחיב ית ארעא
ולארעא לא מתכפר על דם זכאי
דאתשד בה אלהין בדם אשדה:
34 ולא תסאבון ית ארעא די
אתון יתבין בה די שכינתי שריא
בגוה ארי אנא יי דשכינתי שריא
בגו בני ישראל: 36 וקריבו רישי
אבהתא לזרעית בני גלעד בר מכיר
בר מנשה מזרעית בני יוסף ומלילו
קדם משה וקדם רברביא רישי
אבהתא לבני ישראל: 2 ואמרו
ית רבוני פקיד יי למתן ית ארעא
באחסנא בעדבא לבני ישראל
ורבוני אתפקד במימרא דיי למתן
ית אחסנת צלפקד אחונא לכנתה:
3 ויהיון לחד מבני שבטא דבני
ישראל לנשין ותתמנע אחסנתהון
מאחסנת אבהתנא ותתוסף על
אחסנת שבטא די יהוין לחון
ומעדב אחסנתנא יתמנע:

30 כל־מִכָּה־נֶפֶשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצֶה אֶת־הָרֹצֵחַ וְעַד אֶחָד
לֹא־יַעֲנֶה בְּנֶפֶשׁ לָמוֹת: 31 וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ
אֲשֶׁר־הוּא רָשָׁע לָמוֹת בִּי־מוֹת יוֹמֶת: 32 וְלֹא־תִקְחוּ
כֹפֶר לָנוֹס אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ לָשׁוּב לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ עַד־
מוֹת הַכֹּהֵן: 33 וְלֹא־תִחְנִיפוּ אֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ
כִּי הָדָם הוּא יִחְנִיף אֶת־הָאֶרֶץ וְלֹא־יִכְפֹּר לְדָם
אֲשֶׁר שָׁפַךְ־בָּהּ בִּי־אֵם בְּדָם שָׁפָכוֹ: 34 וְלֹא תִטְמֵא אֶת־
הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי
אֲנִי יְהוָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ

◆ שביעי 36:1 וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאֲבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־
גִלְעָד בֶּן־מְכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיְדַבְּרוּ
לְבָנֵי מֹשֶׁה וּלְבָנֵי הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אָבוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:
2 וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנֵי צִוָּה יְהוָה לָתֵת אֶת־הָאֶרֶץ בְּנַחֲלָה
בְּגוֹרָל לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנֵי צִוָּה בִּיהוָה לָתֵת אֶת־נַחֲלַת
צִלְפַּחַד אַחֵינוּ לְבָנֵינוּ: 3 וְהָיוּ לְאָחִיד מִבְּנֵי שְׁבִטֵי בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרַעַה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבוֹתֵינוּ וְנוֹסֵף עַל
נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תַּהֲיִינָה לָהֶם וּמְגֻרָל נַחֲלָתָנוּ יִגְרַע:

RASHI

"לנוס" על מן שנס כפר. וקורחו "נוס", כלומר מכרס.
ואם תאמר "לנוס" — לברח, ותפרשהו: לא תקחו כפר
למי שיש לו לברח, לפטרו מן הגלות, לא ידעתי היאך
יאמר: "לשוב לשבת בארץ"; הרי עדן לא נס, ומהיכן
ישוב? 33 ולא תחניפו. ולא תרשיעו, כתרגומו: "ולא
תחייבון": 34 אשר אני שכן בתוכה. שלא תשבינו אותי
בטמאתה: כי אני ה' שכן בתוך בני ישראל. אף בזמן
שהם טמאים, שכינה שרויה ביניהם: 3 ונוסף על נחלת
המטה. שהרי בנה ירשה, והבן מתייחס על שבט אביו:

30 כל מכה נפש וגו'. הבא להרגו על שהכה את הנפש:
לפי עדים ירצח. שיעידו שבמזיד ובהתרצה הרגו:
31 ולא תקחו כפר. לא יפטר במקומו: 32 ולא תקחו
כפר לנוס אל עיר מקלטו. למי שנס אל עיר מקלטו,
שהרג בשוגג, אינו נפטר מגלות במקומו לתן כפר לשוב
לשבת בארץ בטרם ימות הכהן: לנוס. כמו לנס, כמו:
"שובי מלחמה"²⁵ — ששבו מן המלחמה. וכן "נוגי
ממועד"²⁶, וכן "כי מלים היו"²⁷. כאשר תאמר "שוב"
על מי ששב כפר, ו"מול" על מי שמל כפר, כן תאמר

25. מיכה ב, ח. 26. צפניה ג, יח. 27. יחושע ה, ח.

30 Although the victim's close relatives are allowed (and required) to kill the murderer if he leaves the city of refuge, and no further trial is necessary, this is not the case with an intentional murder: **Whoever**, as a blood avenger, wants to **kill a person** for having intentionally killed his close relative, **shall** be allowed to **slay the murderer only on the testimony of** at least two **witnesses** that the accused was warned and acted intentionally. **A single witness may not testify against a person so that he should die.**

31 **You shall not accept monetary ransom for the life of a murderer who** has killed inadvertently and **is guilty of death** if found outside the city of refuge by the blood avenger, **for he must be put to death.**

32 Similarly, **you shall not accept ransom for one who** has killed inadvertently and **fled to his city of refuge, to allow him to return to live freely in the land before the high priest has died.**

33 **You must not**, by trying to circumvent these laws, **corrupt the land in which you live, for the blood of the murdered corrupts the land, and the blood that is shed in the land through murder cannot be atoned for except through the blood of the one who shed it** or the death of the high priest, as stated previously.

34 **You must not defile the land where you reside, in which I dwell**, for this will cause *Me* to dwell in defilement, inasmuch as **I am God, who continues to dwell among the Israelites** even if they are defiled."

The Laws of Inheritance, continued

- ◆ *Seventh Reading* 36:1 The paternal heads of the family of the sons of Gilead the son of Machir the son of Manasseh, one of the families of the sons of Joseph, approached and spoke before Moses and before the princes, the paternal heads of the Israelites, when they were all assembled for study. They asked Moses about the law and addressed the princes as litigants.⁶⁴

2 They said through one of them who spoke for them all, **"God commanded my lord to give the land as an inheritance through lot to the Israelites, and my lord was commanded by God to give the inheritance of Tzelofechad our brother to his daughters.**"⁶⁵

3 Now, if they marry a member of another tribe of the Israelites, **their inheritance will be taken away from the inheritance of our fathers, and it will be added to the inheritance of the tribe into which they marry**, for their sons will inherit them, and they will be part of their fathers' tribes. **Thus, their inheritance will be taken away from the lot of our inheritance.**

⁶⁴. *Likutei Sichot*, vol. 23, p. 182, note 7. ⁶⁵. Above, 27:7.

— ONKELOS —

4 ואם יהיה היכל לבני ישראל ונוספה נחלתן על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומנחלת מטה אבותינו יגרע נחלתן: 5 ויצו משה את בני ישראל על פי יהוה לאמר בן מטה בני-יוסף דברים: 6 זה הדבר אשר-צוה יהוה לבנות צלפחד לאמר לטוב בעיניהם תהיינה לנשים אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים: 7 ולא-תסב נחלה לבני ישראל ממטה אל-מטה כי איש בנחלת מטה אבותיו ידבקו בני ישראל: 8 וכל-בת ירשת נחלה ממשות בני ישראל לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה למען יירשו בני ישראל איש נחלת אבותיו: 9 ולא-תסב נחלה ממטה למטה אחר כִּי-איש בנחלתו ידבקו משות בני ישראל: 10 כאשר צוה יהוה את-משה בן עשו בנות צלפחד:

◆ מפטיר 11 ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דדיהן לנשים: 12 ממשפחת בני-מנשה בן-יוסף היו לנשים ותהי נחלתן על-מטה משפחת אביהן: 13 אלה המצוות והמשפטים אשר צוה יהוה ביד-משה אל-בני ישראל בערבת מואב על ירדן ירחו:

קל"ב פסוקים. מחל"ה חול"ה סימן.
סכום פסוקי דספר במדבר אירפ"ח. אפר"ח סימן. וחציו והי"ה האי"ש אש"ר אבח"ר ב"ו מטה"ו
יפ"ח. ופרשיותיו י. ה' בד"ד ינחנו סימן. וסדריו ל"ב. ל"ב טהור ברא לי אלהים סימן. ופרקיו ל"ו.
ל"ו חבמו ישכילו זאת סימן. מנין הפתוחות צ"ב והסתומות ס"ו. סך הכל קנ"ח פרשיות. אני חלק"ך
ונחלתך סימן.

— RASHI —

שלא היה בן לאביה: 11 מחלה תרצה וגו'. כאן מנאן לפי גדלתן זו מזו בשנים, ונשארו כסדר תולדותן. ובכל המקרא מנאן לפי חכמתן. ומגיד, ששקולות זו כזו: חסלת פרשת מסעי

4 ואם יהיה היכל. מכאן היה רבי יהודה אומר²⁸: עתיד היובל שיפסק: ואם יהיה היכל. כלומר, אין זו מכירה שחוזרת ביובל, שהירשה אינה חוזרת, ואפלו אם יהיה היובל, לא תחזור הנחלה לשבטו, ונמצא שנוספה על נחלת המטה אשר תהיינה להם: 8 וכל בת ירשת נחלה.

28. תורת כהנים ויקרא ג, א.

4 Even if the Israelites will observe a Jubilee year after they die⁶⁶—in which land returns to its original owner—their inheritance will still remain in their sons' possession and be added to the inheritance of the tribe into which they marry, for only sold land returns to its original owner in the Jubilee year, not inherited land. And in any case, the Jubilee is observed only when the majority of the Jewish people are living in the Land of Israel,⁶⁷ and this may not always be the case. Thus, their inheritance will be taken away from the inheritance of our fathers' tribe."

5 Moses commanded the Israelites according to the word of God, saying, "The tribe of Joseph's descendants speak justly.

6 This is the word that God has commanded regarding Tzelofechad's daughters: Let them marry whomever they please, but they shall marry only someone from the family of their father's tribe.

7 Thus, the inheritance of the Israelites will not be transferred from tribe to tribe, for each person from the Israelites will remain attached to the inheritance of his fathers' tribe. (The only exception to this is the fact that Joshua and Caleb's children were given the land inheritances of the other spies' children.⁶⁸)

8 Every daughter from the tribes of the Israelites who inherits property because her father had no sons must marry a member of a family of her father's tribe, so every Israelite shall inherit the property of his forefathers

9 and no inheritance will be transferred from one tribe to another tribe, for each person of the tribes of the Israelites shall remain attached to his own inheritance."

10 Tzelofechad's daughters did as God had commanded Moses.

◆ *Maftir* 11 Machlah, Tirtzah, Choglah, Milkah, and Noah—in this order, the order of their birth—married their cousins.

12 They married into the families of the sons of Manasseh the son of Joseph, and their inheritance remained with the tribe of their father's family.⁶⁹

13 These are the commandments and the ordinances that God commanded the Israelites through Moses in the plains of Moab, by the Jordan, opposite Jericho.

The *Haftarah* for the Second Sabbath of the Three Weeks may be found on p. 256.

66. Leviticus 25:8-13. 67. *Mishneh Torah, Shemittah v'Yovel* 10:8, from Leviticus 25:10. 68. See above, 14:38 and on 26:55. *Likutei Sichot*, vol. 8, p. 175, note 28. 69. Their husbands were apparently not from the clans of Machir or Gilead, who received inheritances on the east side of the Jordan. See above, on 32:33, Joshua 17:4, and *Likutei Sichot*, vol. 33, p. 189, note 45.

Dedicated in honor of our children

**Nathan, Yitzchok,
Moshe Lev,
and Gilana**

*May you continue to grow in the ways
of our holy Torah*

Yuri and Deana Pikover

